

Recorda Feliu Ventura que Ovidi va ser «bandejat per incòmode, silenciado per ser clar». A RTVV el van vetar per sempre després de posar-li veu a Bogart en *Casablanca*

No és veritat que l'Ovidi haja mort. Fa vacances des de fa vint anys... aquest autor «per a qui la cultura no és res si no és a prop del poble»

és a dir, parlava massa bé. Ovidi era un personatge incòmode: comunista, proletari, nacionalista, anarquista, catalanista, obrer, esquerrà, llibertari, íntegre, coherent, directe, tossut, irònic, rebel... Una veu crítica —i autocrítica també— que no podien empassar-se de cap de les maneres els capitosts de torn.

I, tanmateix, la seua dilatada i intensa carrera professional avala una producció insigne i ben valuosa. En poc més de tres dècades va participar en el rodatge de quaranta-tres pel·lícules i curts, i en dèset telesèries i dos telefilms; va fer d'actor en infinitat d'obres teatrals, i va enregistrar nou treballs discogràfics. Abans d'arribar a aquesta obra esplèndida i quantiosa, però, l'Ovidi va haver de fer tota mena d'oficis per a costejar-se la seua vocació d'intèrpret incondicional: reparador de radiadors, teixidor, cambrer, botiguer, xofer, pescater, pastor, perruquer, administratiu, ferrer, fuster, locutor de ràdio, reporter... El cuquet del teatre, però, hi era sempre present, d'una manera passional i insubornable, com també la poesia i la cançó. La interpretació a través de la paraula i del gest, en definitiva.

Autodidacta, d'origen humil, proletari, políticament incorrecte... Ovidi fou una persona respectuosa i apassionada, amistosa i cordial, sensible. Polifacètic, camaleònic a l'escenari i sense pèls a la llengua en el tracte personal, lúcida i intel·ligent, original, savi, pròxim a la gent. «Un autor per a qui la cultura no és res si no és a prop del poble». Potser per això va fer tanta lliga amb Vicent Andrés Estellés, un altre homenet valencià: «l'Ovidi i Estellés compartien molt més que poemes. Compartien una forma de ser, una personalitat i una forma d'entendre la poesia. Estellés és el poeta de la quotidianitat, el poeta del poble. I l'Ovidi volia acostar la poesia al poble». El *Coral romput* o el poema *Els amants* dits per l'Ovidi són peces poètiques molt conegudes i estimades pels valencians. Aquest darrer poema del *Llibre de meravelles*, l'Ovidi el deia —i el diu encara— tan bé, que fins i tot se l'agencia, el poema, arriba a transcendir el poeta: «Em pregunta, tímida, si m'ha agradat la versió que ha fet d'*Els amants*. Estic a punt de qualificar-lo de lladre. Se m'ha apropiat, se m'ha engolit, literalment, el poema: se l'ha endut, per a sempre. Li done les gràcies». Aquest és l'Ovidi inoblidable i sense caducitat. El del *Coral romput*, *Els amants*, el d'*Homenatge a Teresa* i el de la pel·lícula *Furtivos*, de **José Luis Borau**. El que recitava els poemes subversius de **Joan Salvat-Papasseit**... El cantant, el poeta, el rapsoda, l'actor, la persona. El nostre Ovidi. L'Ovidi de mai i l'Ovidi de sempre.

No és veritat que l'Ovidi haja mort. Fa vacances des de fa vint anys, els anys que som amb ell, cada vegada més gent, cada vegada més poble, cada vegada més Ovidi tots, a pesar dels mediocres que el van silenciar llavors, i a pesar dels que miren de bandejar-lo o menystenir-lo encara ara. Ovidi és entre nosaltres, amb nosaltres. I per sempre.

Bonaventura Durruti

«És en les esquerdes de la imatge on ens hem d'aturar. Encara que els narradors no ho sàpiguen, potser és aquí on hi ha la veritat que justifica el relat». Ho diu Hans M. Enzensberger a *El curt estiu de l'anarquia*, una biografia experimental sobre Durruti, que acaba de ser traduïda al català amb un pròleg inèdit de l'autor on explica, per cert, com va haver de jugar al gat i al ratolí per investigar el cas.

A la recerca de la veritat

Biografia experimental

PER BENNO HERZOG (*)

■ Presentar qualsevol posició com «la veritat» resulta una tasca espinosa quan es tracta de temes altament controvertits. En nom de la tolerància i la convivència pacífica ens hem acostumat a que sovint s'accepten moltes veritats al mateix temps. Solem acceptar que les veritats són relatives i que la veritat molt sovint és un camp de batalla on no sempre decideix el millor argument. Massa vegades el poder dominant té la capacitat d'implementar les seues veritats. Així també pel que fa a la Guerra Civil espanyola.

«Vencereu però no convencereu» va replicar **Miguel de Unamuno** als franquistes que es van unir en el paranimf de la Universitat de Salamanca de la qual Unamuno va ser rector. Es va equivocar. Per la força bruta el règim franquista va convèncer de «la seua» història, de «la seua» forma d'interpretar els esdeveniments de la Guerra i la Postguerra. A poc a poc, amb l'obertura d'Espanya al món exterior, i amb més força encara després de la mort del dictador, una altra visió, una altra «veritat» s'estenia lentament sobre el país. No obstant això, en la seua batalla per la memòria històrica, aquesta lluita també correspon a un model dels vencedors històrics; aquesta vegada no del franquisme sinó de les democràcies occidentals i en menor grau del Bloc de l'Est. Des de llavors se'ns conta també la visió dels republicans. Però mitjançant el nom de «la República» s'ometen una vegada més les veus dels perdors, en aquest

HANS MAGNUS ENZENSBERGER
El curt estiu de l'anarquia

▶ Traducció d'Anna Soler Horta
▶ VIRUS EDITORIAL, 2014

No és el cas de Durruti el que importa sinó les ensenyances de la història. La recerca sobre la veritat de la seua mort porta a la veritat sobre la Guerra Civil espanyola

cas dels anarquistes i comunistes antiestalinistes que van lluitar en la Guerra Civil amb immens suport popular però sense suport institucional, ni nacional i tampoc internacional.

Es pot pensar que la base de la veritat històrica són els fets històrics objectius. No obstant això, com recorda **Bruno Latour** «els fets estan fets»: Sempre ordenem, valorem, relacionem els fets d'una forma específica que dona lloc a una veritat particular. Llavors, com es pot eixir d'aquest dilema d'haver de seleccionar, ordenar i presentar les dades històriques?

Potser la solució no està tant en l'afany de buscar un lloc neutre, objectiu que de totes maneres no existeix, sinó en contar obertament la història com una història, és a dir, com una novel·la, una narració. El que el món sabia sobre la Guerra Civil espanyola era el que en el

seu temps descrivien **George Orwell** o **Ernest Hemingway** en els seus llibres o, més tard, allò que **Ken Loach** va contar en la seua magnífica pel·lícula *Terra i Llibertat*. Tots ells són exemples de tres capacitats: de contar la història des d'una perspectiva subjectiva; d'incloure al mateix temps les contradiccions i tensions de qualsevol presa de posició; i de contar la història a partir d'una història, açò és, de fer-nos comprendre un esdeveniment tan complex com la Guerra Civil a partir de la descripció d'alguns esdeveniments o personatges en particular.

Hans Magnus Enzensberger és mestre en aquesta capacitat. La seua obra *El curt estiu de l'anarquia* ha sigut traduïda —per fi— al català (Virus editorial). El llibre conta, a més, amb un inèdit pròleg en el qual Enzensberger ens parla del joc del gat i el ratolí que va haver de jugar per a dur a terme les seues investigacions sobre el tema en l'Espanya franquista. Per a qui encara no el conega, es tracta d'un relat sobre el misteri de la mort de **Bonaventura Durruti**, sindicalista, revolucionari i anarquista, que va lluitar en la Guerra Civil. Sobre la seua mort hi ha moltes hipòtesis. Es deia que va ser assassinat pels franquistes, pels comunistes, per trotskistes, pels propis anarquistes o simplement que va morir per accident i que el tir mortal es va originar de la seua pròpia arma. En compte de defensar una posició particular, Enzensberger uneix fragments de molt diversa procedència per a crear una espècie de *collage*. Reuneix testimonis d'amics i companys, fragments de premsa de tots els bàndols, cartes i informes. A poc a poc, el lector s'endinsa en aquesta etapa de la història espanyola que forma part de la història de la humanitat. Comprèn que aquesta etapa és molt més complexa i molt més rica en experiències històriques que el conte de la historiografia dominant sobre les dues bandes enfrontades. A partir de la història particular comprèn la història general d'aquest país. Al final, no és el cas de Durruti el que importa sinó les experiències i ensenyances de la història.

La recerca sobre la veritat de la mort de Bonaventura Durruti porta a la veritat sobre la Guerra Civil; una veritat fragmentària i sens dubte plena de contradiccions, però amb un immens potencial per a estimular l'autoreflexió d'aquesta societat.

(*) Departament de Sociologia i Antropologia Social, Universitat de València